

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Еленита Кирилова Великова**
Университет за национално и световно стопанство
Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.9 Туризъм, научна специалност „Икономика и управление на туризма“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 819/19.03.2026 г. на ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Автор на дисертационния труд: **Мария Милчева Белколева**

Тема на дисертационния труд: **„Туристическа политика за развитие на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности“**

1. Информация за докторанта

Докторант Мария Белколева се е обучавала по докторска програма към катедра „Туризъм“, Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград по докторска специалност „Икономика и управление на туризма“, професионално направление 3.9 Туризъм, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки. Обучението е осъществено през периода 2022 г. до настоящия момент.

- **Кратка биографична справка**

Докторант Мария Белколева е експерт с над 30 години професионален опит в областта на корпоративните финанси, международните инвестиции, транспорта и туризма. Към момента заема позициите председател на Съвета на директорите на „Пристанище Бургас“ ЕАД и член на Борда на директорите на международната асоциация MedCruise, където отговаря за стратегическото развитие, международното сътрудничество и внедряването на устойчиви и дигитални практики в круизния туризъм. Професионалният ѝ опит включва и позицията

заместник-министър на туризма на Република България, както и участие в международни организации и инвестиционни проекти в областта на туризма, транспорта и недвижимите имоти. Работила е дълги години в Канада като финансов експерт и стратегически партньор в управлението на корпоративни структури и инвестиции.

Мария Белколева е завършила висшето си образование по „Финанси“ в Университета за национално и световно стопанство, както и редица международни програми и професионални квалификации в областта на финансовия мениджмънт и стратегическото планиране. Притежава магистърска степен по „Организация и управление на корпоративната сигурност“ от Военна академия „Г. С. Раковски“ и е докторант в Югозападен университет „Неофит Рилски“. Изследователските ѝ интереси са насочени към управлението на туризма в условия на кризи, устойчивото развитие, международните инвестиции и интеграцията между транспортната и туристическата инфраструктура. Владее български, английски и руски език.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

Докторант Белколева е завършила работата, предвидена в индивидуалния учебен план. Процедурата по придобиване на ОНС „Доктор“ е спазена. Постигнати са минималните национални изисквания за присъждане на образователната и научна степен.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Дисертационният труд е с общ обем 217 страници. Основната част на текста заема 193 страници и съдържа 19 таблици и 42 графики. Към нея са добавени: списък на таблиците, фигурите и изображенията – 2 страници, списък с използвани абривиатури – 2 страници, както и библиография с обем от 5 страници. Цитираната литература включва 116 източника на латиница и кирилица.

Дисертацията изследва проявленията и въздействието на кризите върху туристическия сектор в България, като акцентът е поставен върху туристическите политики и механизмите за управление в условия на несигурност. Анализирани са същността, динамиката и жизненият цикъл на кризите, както и тяхното влияние върху развитието на туристическата система. В труда е разработена типология на кризите и е предложен модел за проактивно управление, който служи като инструмент за оценка на готовността на туристическите предприятия и региони и за планиране на превантивни действия.

Методологичната рамка е изградена на базата на смесен подход и

включва PEST и SWOT анализ, анкетни проучвания, статистически и сравнителен анализ, както и моделиране на резултатите. В емпиричната част са анализирани външните и вътрешните фактори, влияещи върху туристическата среда в България, както и взаимовръзките между средата, политиките и управленските решения, като на тази основа са формулирани изводи и практически препоръки за повишаване устойчивостта на сектора.

• *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд.*

Темата на дисертационния труд е формулирана добре. Уводът съдържа необходимите реквизити. Актуалността на изследването е обоснована. Налице са и лични мотиви за разработване на темата, свързани с професионалното развитие на кандидата, които аргументират нейния избор. Актуалността и значимостта на темата произтичат от нарастващото въздействие на кризите и глобалните несигурности върху развитието на туристическия сектор, което налага необходимостта от ефективни политики и управленски механизми за адаптация и устойчивост. В условията на динамична и непредсказуема среда управлението на туризма изисква интегриран и проактивен подход, който да съчетава стратегическо планиране, институционална координация и дигитализация.

Обектът и предметът на изследването са коректно определени и съответстват на поставения научен проблем. Целта на дисертационния труд е насочена към изследване на проявленията и въздействието на кризите върху туристическия сектор в България и разработване на модел за проактивно управление на туристическата политика в условия на несигурност. Формулирани са изследователски задачи, които са логически обвързани с целта и последователно структурират изследователския процес.

Изследователската теза е ясно формулирана и обоснована, като акцентира върху необходимостта от прилагане на проактивен управленски подход, базиран на интеграция между политики, инструменти за анализ и управленски решения. Тезата е разгърната и доказана чрез прилагането на съвкупност от общонаучни и специализирани методи. Методологическият инструментариум се отличава със своята комплексност и адекватност спрямо поставените цели. Използването на смесен подход, включващ PEST и SWOT анализ, анкетни проучвания, статистически и сравнителен анализ, позволява задълбочено изследване на факторите, влияещи върху туристическата система, както и извеждане на обосновани изводи. Съществен принос представлява разработеният модел за проактивно

управление на кризите, който има както аналитична, така и практическа приложимост. Той позволява оценка на готовността на туристическите предприятия и региони, както и планиране на превантивни действия и адаптация към различни сценарии на несигурност. Ограниченията на изследването са ясно дефинирани и създават рамка за фокусиране на анализа, като същевременно очертават възможности за бъдещи изследвания и развитие на темата.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

Списъкът с използваната литература е съставен от 116 източника на български, английски и руски език. Основният текст е илюстриран от 19 таблици и 42 графики. Изложението и използваната литература показват, че докторант Белколева се е запознала със значителен брой литературни източници. Те са правилно цитирани. Отделните части на дисертацията са съразмерни.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

Първа глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните основи на изследването и изгражда концептуалната рамка на анализа. В нея се разглеждат основните понятия, свързани с кризите и тяхното проявление в туристическия сектор, като се проследява тяхната същност, характеристики и въздействие върху развитието на туризма. Особено внимание е отделено на систематизирането на различните видове кризи и тяхната динамика, което създава ясна основа за по-нататъшния анализ. Представени са различни теоретични подходи и концепции, свързани с управлението на кризи и туристическите политики, като се извеждат ключови зависимости между външната среда, институционалната рамка и управленските решения. Основно предимство на главата е логичното и последователно изграждане на връзка между теоретичните постановки и реалните предизвикателства пред туристическия сектор, което осигурява стабилна база за последващите изследвания.

Втора глава на дисертационния труд е посветена на методологическите основи на изследването и представя използваните подходи и инструменти. Съществен акцент е поставен върху прилагането на интегриран методологичен подход, който съчетава количествени и качествени методи. В рамките на главата е разработен алгоритъм на изследователския процес, който включва последователни етапи – от формулиране на изследователската рамка и избор на методология до

събиране, анализ и интерпретация на данните и моделиране на резултатите. Използвани са инструменти като PEST и SWOT анализ, анкетни проучвания, статистически и сравнителен анализ, които позволяват цялостно изследване на факторите, влияещи върху туристическата система. Предимство на главата е ясното структуриране на методологията и нейната логическа последователност, което осигурява надеждност на резултатите и възможност за практическо приложение.

Трета глава на дисертационния труд е посветена на емпиричното изследване, в което се прилага разработената методология. Анализирани са външните и вътрешните фактори, влияещи върху туристическата среда в България, както и взаимовръзките между кризите, туристическите политики и управленските решения. В хода на изследването са идентифицирани ключови зависимости и проблемни области, които оказват влияние върху устойчивостта и конкурентоспособността на сектора. На тази основа е разработен модел за проактивно управление на кризите, който служи като инструмент за оценка на готовността на туристическите предприятия и региони и за планиране на превантивни действия и адаптация към различни сценарии на несигурност. Основно предимство на главата е нейният приложен характер, като резултатите от анализа не само потвърждават теоретичните постановки, но и предоставят конкретни насоки за подобряване на управлението на туристическия сектор в условия на кризи.

Като цяло, дисертационният труд се отличава с последователност и логическа обвързаност между отделните глави, като теоретичните изследвания, методологичният подход и емпиричните резултати са интегрирани в единна изследователска рамка, което допринася за неговата научна и практическа значимост. Написан е на много добър език и стил, прецизен е по отношение на терминологията. Технически дисертацията е оформена грижливо и според изискванията. Библиографията е изчерпателна.

- *Обръща се внимание на използваната методология*

Докторант Белколева използва методология, която се основава на интегриран изследователски подход, съчетаващ количествени и качествени методи. Приложени са общонаучни методи като анализ, синтез и сравнителен подход, както и специализирани инструменти за изследване на туристическата среда. Използвани са PEST и SWOT анализ за оценка на външните и вътрешните фактори. Проведени са анкетни проучвания и е извършен статистически анализ на събраните данни. Методологичният инструментариум позволява да се изследват взаимовръзките между кризите, туристическите политики и управленските решения. Чрез този

комплексен подход се осигурява надеждност на резултатите и се създава основа за разработване на модел за проактивно управление.

• *Дава се оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

Откритите научни и научно-приложни резултати дават основание за извода, че целта на дисертационния труд е постигната, а изследователските задачи са успешно изпълнени. Основната теза също е доказана.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

• *Оценка за приносите, посочени от дисертанта*

Дисертационният труд е посветен на актуален и значим проблем, който все още е недостатъчно изследван в българската литература по туризъм. Това дава възможност за редица новаторски моменти и обосновани заключения, които в значителна степен ще подобрят туристическата дейност.

• *Акцентираща се върху основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд.*

Приемам изведените от докторанта приноси. Считам, че самооценката на докторант Мария Белколева е прецизна. Според мен в дисертационния труд могат да се открият следните приносни моменти с теоретичен и научно-приложен характер:

• Извършена е систематизация на основните теоретични концепции, свързани с кризите в туризма, като са дефинирани ключови понятия и са изведени специфичните характеристики, динамика и въздействие на кризите върху туристическата система. Представена е концептуална рамка за разбиране на връзката между кризи, туристически политики и управление, което допринася за по-голяма терминологична яснота и теоретична обоснованост в областта.

• Разработен е модел за проактивно управление на кризите в туризма, който описва етапите на анализ и вземане на управленски решения и може да бъде прилаган в практиката. Представена е методологична рамка, която обединява различни аналитични инструменти и подходи, позволявайки комплексна оценка на средата и подготовка за реакция в условия на несигурност.

• Проведен е емпиричен анализ на влиянието на кризите върху туристическия сектор в България, който дава реална основа за оценка на взаимодействието между външната среда, туристическите политики и управленските решения. Чрез използване на инструменти като PEST и SWOT анализ са идентифицирани ключови фактори, зависимости и

проблемни области, както и са формулирани практически препоръки за повишаване на устойчивостта на сектора.

- Разработената методология и изведените резултати могат да бъдат използвани както от публични институции, така и от туристически предприятия при разработване на политики и стратегии за управление в условия на кризи. Предложеният подход създава възможности за последващи изследвания и надграждане както в научен, така и в практико-приложен аспект. Приносните моменти в дисертацията са резултат от самостоятелната работа на автора. Те обогатяват туристическата теория и практика, и предлагат нова посока за развитието на туризма в дестинация България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

- *Посочват се публикациите*

Докторант Белколева има 4 публикации, свързани с темата на дисертационния ѝ труд, от които 3 самостоятелни и 1 в съавторство. Представяват четири доклада от участие в международни научни конференции. Публикациите са представителни и осигуряват достатъчно разпространение на резултатите от изследването сред академичната общност и заинтересованите среди от туристическия бизнес.

- *Дава се оценка на степента на разпространение на получените резултати в научната литература.*

Считам, че тези публикации представляват реално постиженията на докторанта. Те са достатъчно представителни, за да се огласят резултатите от дисертационния труд пред академичната общност и заинтересованите делови кръгове от практиката. Публикациите по темата на дисертационния труд превишават минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор”, съгласно чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Докторантът реализира общо 35 точки.

6. Оценка на автореферата

- *Дава се оценка на коректността и степента на отразяване на съдържанието на дисертационния труд в автореферата.*

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд. Той е в обем от 57 страници компютърно набран текст на български и английски език. Съставен е от шест части, които включват обща характеристика на дисертационния труд, съдържание, насоки за бъдеща изследователска работа, заключение, справка за научните приноси, списък на публикациите.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Препоръчвам на докторант Белколева в бъдещите си изследвания да разшири обхвата на анализа чрез включване на повече туристически дестинации и различни видове туристически предприятия, както и да проследи динамиката на кризисните въздействия в дългосрочен план, с цел допълнително валидиране и усъвършенстване на предложения модел за проактивно управление.

С цел достойна защита имам и един въпрос: Какви конкретни механизми и инструменти могат да бъдат приложени от публичните институции и туристическите организации за ефективно внедряване на предложения модел за проактивно управление в реални условия на криза?

8. Заключение

В дисертационния труд са поставени ясни цели и задачи, които докторант Мария Белколева безспорно е постигнала и изпълнила. Изследването е задълбочено, добре аргументирано и добросъвестно. Проучена е както съществуващата литература, така и актуални документи в изследваната област. Анализите са коректни, препоръките обосновани и произтичащи от резултатите от изследването. Самооценката за научните приноси е точна и отговаря на действителните приноси. Мария Белколева има задълбочени научни публикации по темата на дисертационния труд, представени на международни форуми, публикувани в значими издания и признати издателства. Рецензираната дисертация представлява творческо постижение, което като тематика, теоретични обобщения, изводи и препоръки има своето безспорно значение за теорията и практиката на туризма и хотелиерството.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват „ЗА” присъждането на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.9 Туризм, научна специалност „Икономика и управление на туризма” в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград на Мария Милчева Белколева.

14.04.2026 г.
гр. София

Рецензент:
(проф. д-р Еленита Великова)

REVIEW

From: *Prof. Dr. Elenita Kirilova Velikova*
University of National and World Economy
Scientific Specialty “Economics and Management (Tourism)”

Regarding: dissertation for the award of the educational and scientific degree of “Doctor” in the professional field 3.9 Tourism, scientific specialty “Economics and Management of Tourism” at South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad.

Grounds for submission of the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation in accordance with Order No. 1489/11.07.2025 of the Rector of South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad.

Author of the dissertation: *Maria Milcheva Belkoleva*
Topic of the dissertation: *“Tourism Policy for the Development of Bulgarian Tourism in Conditions of Crises and Global Uncertainties”*

1. Information about the PhD student

PhD candidate Maria Belkoleva has been enrolled in a doctoral program at the Department of Tourism, Faculty of Economics at South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, in the doctoral specialty “Economics and Management of Tourism”, professional field 3.9 Tourism, field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences. The training has been conducted during the period from 2022 to the present.

- *Brief biographical reference*

PhD candidate Maria Belkoleva is an expert with over 30 years of professional experience in corporate finance, international investments, transport, and tourism. She currently holds the positions of Chairperson of the Board of Directors of Port of Burgas EAD and member of the Board of Directors of the international association MedCruise, where she is responsible for strategic development, international cooperation, and the implementation of

sustainable and digital practices in cruise tourism. Her professional experience also includes the position of Deputy Minister of Tourism of the Republic of Bulgaria, as well as participation in international organizations and investment projects in tourism, transport, and real estate. She has worked for many years in Canada as a financial expert and strategic partner in the management of corporate structures and investments.

Maria Belkoleva holds a degree in Finance from the University of National and World Economy, as well as a number of international programs and professional qualifications in financial management and strategic planning. She also holds a Master's degree in "Organization and Management of Corporate Security" from G. S. Rakovski Military Academy and is a PhD candidate at South-West University "Neofit Rilski". Her research interests focus on tourism management in crisis conditions, sustainable development, international investments, and the integration between transport and tourism infrastructure. She is fluent in Bulgarian, English, and Russian.

- *Brief information on the implementation of the individual plan*

PhD candidate Belkoleva has completed the activities *предусмотрени в индивидуалния учебен план*. The procedure for acquiring the PhD degree has been followed. The minimum national requirements for awarding the educational and scientific degree have been met.

2. General description of the presented dissertation

- *Structure, volume*

The dissertation has a total volume of 217 pages. The main body of the text consists of 193 pages and includes 19 tables and 42 graphs. It is supplemented by a list of tables, figures, and illustrations (2 pages), a list of abbreviations (2 pages), and a bibliography of 5 pages. The cited literature includes 116 sources in Latin and Cyrillic.

The dissertation examines the manifestations and impact of crises on the tourism sector in Bulgaria, with a focus on tourism policies and management mechanisms in conditions of uncertainty. The nature, dynamics, and life cycle of crises are analyzed, as well as their influence on the development of the tourism system. A typology of crises is developed, and a model for proactive management is proposed, serving as a tool for assessing the readiness of tourism enterprises and regions and for planning preventive actions.

The methodological framework is based on a mixed-method approach and includes PEST and SWOT analysis, surveys, statistical and comparative analysis, as well as modeling of results. The empirical part analyzes external and internal factors affecting the tourism environment in Bulgaria, as well as the interrelations between the environment, policies, and management

decisions. Based on this, conclusions and practical recommendations are formulated to enhance the resilience of the sector.

- *Assessment for: topicality of the topic; the goal; the tasks; the object; the subject; the main thesis of the dissertation.*

The topic of the dissertation is well formulated. The introduction contains the necessary elements. The relevance of the research is well justified. There are also personal motivations related to the candidate's professional development, which support the choice of the topic.

The relevance and significance of the research stem from the increasing impact of crises and global uncertainties on the development of the tourism sector, which necessitates effective policies and management mechanisms for adaptation and resilience. In a dynamic and unpredictable environment, tourism management requires an integrated and proactive approach combining strategic planning, institutional coordination, and digitalization.

The object and subject of the research are correctly defined and correspond to the scientific problem. The goal of the dissertation is focused on studying the manifestations and impacts of crises on the tourism sector in Bulgaria and developing a model for proactive tourism policy management in conditions of uncertainty. The research tasks are logically connected to the goal and structure the research process.

The research thesis is clearly formulated and justified, emphasizing the need for a proactive management approach based on the integration of policies, analytical tools, and managerial decisions. The thesis is developed and validated through the application of a set of general scientific and specialized methods. The methodological toolkit is comprehensive and appropriate to the objectives. The use of a mixed-method approach, including PEST and SWOT analysis, surveys, statistical and comparative analysis, enables an in-depth study of the factors influencing the tourism system and supports well-founded conclusions.

A significant contribution is the developed model for proactive crisis management, which has both analytical and practical applicability. It allows for assessing the preparedness of tourism enterprises and regions, as well as planning preventive actions and adaptation to different scenarios of uncertainty. The limitations of the study are clearly defined and provide a framework for focused analysis, while also outlining opportunities for future research.

- *Used scientific literature (assessment of the dissertation's awareness of the issues discussed in the dissertation).*

The list of references includes 116 sources in Bulgarian, English, and Russian. The main text is illustrated with 19 tables and 42 graphs. The presentation and the literature used demonstrate that the PhD candidate has

reviewed a significant number of sources, which are correctly cited. The individual parts of the dissertation are proportionally structured.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

- *Emphasis is placed on the main scientific and/or scientific-applied results achieved in the dissertation*

The first chapter of the dissertation is devoted to the theoretical foundations of the study and builds the conceptual framework of the analysis. It examines the key concepts related to crises and their manifestation in the tourism sector, analyzing their nature, characteristics, and impact on tourism development. Special attention is paid to the systematization of different types of crises and their dynamics, which provides a solid basis for further analysis. Various theoretical approaches and concepts related to crisis management and tourism policies are presented, highlighting key interrelations between the external environment, institutional framework, and managerial decisions.

The second chapter focuses on the methodological foundations of the study and presents the applied approaches and tools. A key emphasis is placed on an integrated methodological approach combining quantitative and qualitative methods. An algorithm of the research process is developed, covering consecutive stages—from defining the research framework and selecting methodology to data collection, analysis, interpretation, and modeling. The use of PEST and SWOT analysis, surveys, statistical and comparative analysis ensures a comprehensive examination of the influencing factors.

The third chapter presents the empirical research, applying the developed methodology. External and internal factors influencing the tourism environment in Bulgaria are analyzed, along with the interrelations between crises, tourism policies, and management decisions. Key dependencies and problem areas affecting the sector's resilience and competitiveness are identified. Based on this, a model for proactive crisis management is developed, serving as a practical tool for assessing readiness and planning preventive actions.

Overall, the dissertation demonstrates consistency and logical coherence between its chapters, integrating theoretical, methodological, and empirical elements into a unified research framework, which contributes to its scientific and practical value. The work is written in a very good academic style, with precise terminology, and is technically well-structured in accordance with the requirements. The bibliography is comprehensive.

- *Attention is paid to the methodology used*

PhD candidate Belkoleva uses a methodology based on an integrated research approach combining quantitative and qualitative methods. General scientific methods such as analysis, synthesis, and comparative approach are

applied, along with specialized tools for studying the tourism environment. PEST and SWOT analyses are used to assess external and internal factors. Surveys have been conducted, and statistical analysis of the collected data has been performed. The methodological toolkit enables the examination of interrelations between crises, tourism policies, and managerial decisions. Through this comprehensive approach, the reliability of the results is ensured, and a foundation is created for the development of a proactive management model.

- *An assessment is given of the implementation of the set tasks and the achievement of the goal of the dissertation.*

The identified scientific and applied results provide grounds to conclude that the objective of the dissertation has been achieved and the research tasks have been successfully fulfilled. The main thesis has also been proven.

4. Evaluation of obtained scientific and scientific-applied contributions

- *Evaluation of the contributions indicated by the dissertation student*

The dissertation is devoted to a relevant and significant problem that remains insufficiently explored in Bulgarian tourism literature. This creates opportunities for a number of innovative elements and well-grounded conclusions, which will significantly contribute to improving tourism activities.

- *Emphasis is placed on the main scientific and/or scientific-applied contributions in the dissertation.*

I accept the contributions identified by the PhD candidate. In my opinion, the self-assessment of PhD candidate Maria Belkoleva is precise. The following contribution points of theoretical and applied nature can be highlighted:

- A systematization of the main theoretical concepts related to crises in tourism has been carried out, with key concepts defined and the specific characteristics, dynamics, and impact of crises on the tourism system identified. A conceptual framework is presented for understanding the relationship between crises, tourism policies, and management, contributing to greater terminological clarity and theoretical grounding in the field.

- A model for proactive crisis management in tourism has been developed, describing the stages of analysis and managerial decision-making and applicable in practice. A methodological framework is presented, integrating various analytical tools and approaches, enabling a comprehensive assessment of the environment and preparation for response under conditions of uncertainty.

- An empirical analysis of the impact of crises on the tourism sector in Bulgaria has been conducted, providing a real basis for assessing the interaction

between the external environment, tourism policies, and managerial decisions. Through the use of tools such as PEST and SWOT analysis, key factors, dependencies, and problem areas have been identified, and practical recommendations have been formulated to enhance the sector's resilience.

- The developed methodology and derived results can be used by both public institutions and tourism enterprises in developing policies and strategies for crisis management. The proposed approach creates opportunities for further research and development in both scientific and applied aspects.

The contributions presented in the dissertation are the result of the author's independent work. They enrich tourism theory and practice and propose a new direction for the development of tourism in the destination Bulgaria.

5. Evaluation of the publications concerning the dissertation

- *The publications are indicated*

PhD candidate Belkoleva has 4 publications related to the topic of the dissertation, of which 3 are single-authored and 1 co-authored. These represent four papers presented at international scientific conferences. The publications are representative and ensure sufficient dissemination of the research results among the academic community and stakeholders in the tourism business.

- *An assessment is given of the degree of dissemination of the obtained results in the scientific literature.*

I consider that these publications adequately reflect the achievements of the PhD candidate. They are sufficiently representative to present the results of the dissertation to the academic community and interested business circles. The publications exceed the minimum national requirements for obtaining the PhD degree, in accordance with Art. 2b, para. 2 and 3 of the relevant Bulgarian legislation. The PhD candidate has achieved a total of 35 points.

6. Evaluation of the abstract

- *An assessment is given of the correctness and the degree of reflection of the content of the dissertation in the abstract.*

The abstract accurately reflects the content of the dissertation. It consists of 57 pages of computer-typed text in Bulgarian and English. It includes six sections: general characteristics of the dissertation, table of contents, directions for future research, conclusion, statement of scientific contributions, and list of publications.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

I recommend that PhD candidate Belkoleva, in her future research, expand the scope of the analysis by including more tourist destinations and different types of tourism enterprises, as well as examining the dynamics of crisis impacts in the long term, in order to further validate and improve the proposed proactive management model.

For the purpose of a successful defense, I would like to raise one question: What specific mechanisms and instruments can be applied by public institutions and tourism organizations for the effective implementation of the proposed proactive management model in real crisis conditions?

8. Conclusion

The dissertation sets clear objectives and tasks, which PhD candidate Maria Belkoleva has successfully achieved and fulfilled. The research is thorough, well-argued, and conducted with academic rigor. Both existing literature and up-to-date documents in the field have been studied. The analyses are correct, and the recommendations are well-founded and derived from the research results. The self-assessment of the scientific contributions is accurate and corresponds to the actual contributions.

Maria Belkoleva has substantial scientific publications on the topic of the dissertation, presented at international forums and published in recognized academic outlets. The reviewed dissertation represents a scholarly achievement which, in terms of topic, theoretical generalizations, conclusions, and recommendations, has undeniable significance for both the theory and practice of tourism and hospitality.

All of the above gives me sufficient grounds to propose that the respected members of the scientific jury vote “IN FAVOR” of awarding the educational and scientific degree “Doctor” in professional field 3.9 Tourism, scientific specialty “Economics and Management of Tourism” at South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad to Maria Milcheva Belkoleva.

Date: 14.04.2026 г.
Sofia

Reviewer:
(Prof. Dr. Elenita Velikova)